

УДК 811.11+8.11.112.2]'42:82.09

<https://doi.org/10.31861/gph2026.858-859.202-210>

ЛІНГВІСТИЧНА ДЕКОНСТРУКЦІЯ ІМПЕРІЇ У РОМАНІ Р. Ф. КВАН “ВАВИЛОН”

Ірина МУРАДХАНЯН¹, Леся ГЛАДКОСКОК², Жанна ЧЕРСЬКА³¹Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковичаi.muradhanyan@chnu.edu.ua<https://orcid.org/0000-0003-4677-0986>²Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковичаl.hladoskok@chnu.edu.ua<https://orcid.org/0000-0002-6447-4729>³Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковичаj.cherska@chnu.edu.ua<https://orcid.org/0000-0003-3210-4042>

Стаття присвячена переосмисленню природи перекладу у контексті постколоніальної критики на прикладі роману Р. Ф. Кван “Вавилон”. Актуальність дослідження зумовлена як новизною твору, так і його резонансністю для сучасного європейського гуманітарного дискурсу, в якому проблеми колоніалізму, влади та культурної залежності набувають особливого значення.

У роботі простежено, яким чином переклад у романі виходить за межі суто лінгвістичної практики і постає як ключовий механізм формування та підтримки імперської системи. Продемонстровано, що мовні ресурси та перекладацькі компетенції функціонують як стратегічний капітал, який забезпечує економічне й політичне домінування метрополії. Особлива увага приділена трансформації образу перекладача. На початку роману це образ традиційного філолога-лінгвіста, зосередженого на нюансах смислів. Однак, він еволюціонує до образу бунтівника, який усвідомив свою роль у владних відносинах й намагається зруйнувати систему зсередини. Доведено, що усвідомлення цієї ролі стає передумовою формування критичної, постколоніальної свідомості персонажів.

Проаналізована й символіка Вавилону як простору знання, що водночас виступає інструментом експлуатації, де наука і переклад невіддільні від колоніального проєкту. Символічним фіналом роману постає руйнування Вавилонської вежі, яке інтерпретується як радикальний акт деконструкції імперської системи та знання, що її підтримує. Окремо розглянута еволюція головного героя як процес етичного самовизначення, що завершується переходом від співучасті до супротиву. Виявлено, що переклад у цьому контексті набуває амбівалентного характеру: він може як відтворювати імперські структури, так і підривати їх. У підсумку обґрунтовано, що роман пропонує розглядати мову як поле політичної боротьби, де вирішується питання контролю над ресурсами та значеннями.

Ключові слова: переклад, імперський дискурс, постколоніалізм, влада, супротив.

Мурадханян І., Гладкоскок Л., Черська Ж. Лінгвістична деконструкція імперії у романі р. Ф. Кван “Вавилон”. Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Германська філологія. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2026. Вип. 858-859. С. 202-210. <https://doi.org/10.31861/gph2026.858-859.202-210>

© 2026 The Author(s). Published by Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

This is an open access article under the CC BY license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

I. ВСТУП

Роман Р. Кван “Вавилон” до цього часу лише спорадично привертав увагу дослідників, особливо вітчизняних. Однак, твір – гостроактуальний, оскільки він є художнім переосмисленням політики колоніалізму, що надзвичайно важливо в умовах сьогодення, коли відбувається трансформація багатьох європейських суспільно-політичних процесів. Роман тісно пов’язує колоніалізм із темою перекладу, більше того – він деконструє міф про нейтральність перекладу.

Роман “Вавилон” вийшов друком лише кілька років тому, у 2022-му році, згодом з’явилися його переклади на європейські мови. Так, зокрема, німецькою мовою твір перекладений 2023 року, а український переклад здійснений у 2023–2024 роках, тому наукових розробок, присвячених роману, не так багато.

Попередні дослідження фокусувалися насамперед на двох аспектах твору: перекладознавстві, що є ключовою темою роману, а також жанровій гібридизації твору. Показово у цьому аспекті є стаття А. Савіної “Переклад як засіб домінування (на матеріалі роману Ребекки Кван “Вавилон”)”, де розкрито центральну ідею роману, пов’язану з розвитком перекладу, який став фундаментом побудови імперії у фентезійному світі, й авторка має рацію, коли пише, що “певною мірою “Вавилон” можна вважати підручником з теорії перекладу, починаючи з часів Стародавньої Греції та Риму” (Савіна, 2024, с. 327). Репрезентативним є також глибоке аналітичне дослідження А. Шеве та М. Шу, в якому детально проаналізовано різні жанрові особливості тексту як “темної академії”, історичного фентезі, утопії й антиутопії, альтернативної історії, університетського роману, накладених на постколоніальну критику, у результаті чого утворився жанровий гібрид, який неможливо однозначно віднести до жодного з них. “У своїй гібридності через поєднання цих різних жанрів ставиться під сумнів уявлення про колоніальну історію та ієрархію, (біле) західне прагнення до “чистого” академічного пошуку знань, та розповсюджені уявлення про ескапістську функцію жанрової художньої літератури” (Schewe, Schuh, 2024, с. 271).

Показово також, що навіть в оглядах літературних новинок та рецензіях відзначається постколоніалістський пафос роману та його ключова роль у розгортанні сюжетних колізій. Так, зокрема, Р. Тоума пише про комбінацію жанру “темної академії” з постколоніальною критикою (Tooma, 2022), Д. Рабуцці радить читати книгу як “заради її сміливості та пригодницьких ігор, так і заради тонкого, але пекучого акценту на тому, як мова керує владою та підтримує гноблення” (Rabuzzi, 2022), К. Галдентопс і С. Кім пишуть про те, що фантастичний елемент тут “деміфологізує імперське минуле”, поєднуючи магію та постколоніальні ідеї (Guldentops, Kim, 2022). М. Кастілло відзначає, що роману вдається чудово здійснити політичну критику Вавилону, яка “детально описує, як колоніальні структури вимагають системної ідеологічної обробки людей, котрих вони пригноблюють” (Castillo, 2024). При цьому важливим залишається взаємодія членів суспільства з соціумом, що, безперечно, виражається різними видами “інтеракції у межах дискурсу” (Осовська, 2013, с. 68). Ефективність дискурсного аналізу доведена у працях багатьох дослідників (Kolishnichenko, Osovska, Tomniuk, 2022, с. 73) як вияв здатності до самоорганізації внутрішніх компонентів дискурсу, які вбирають та трансформують нові поняття і тим самим реалізують нові трансформаційні процеси.

Ми пропонуємо зосередитися на перекладі як акті суспільно-політичного супротиву у романі, вираженого різноманітними мовними засобами. Отже, метою нашої статті є репрезентація перекладу як форми політичної дії та засобу супротиву в межах постколоніального дискурсу у романі Р. Кван “Вавилон” на матеріалі англійської, німецької та української мов.

Методи дослідження. У роботі застосовано комплексний підхід, що ґрунтується на поєднанні різних методів дослідження. Постколоніальний метод слугує для інтерпретації

імперських наративів, герменевтичний – для аналізу художнього тексту, елементи дискурс-аналізу використовуються для дослідження зв'язку мови і влади, а порівняльний підхід – для зіставлення різних інтерпретацій перекладу в межах самого роману.

II. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Хронотоп роману – Англія 1830-х років. Це, як пише О. Заблоцька, “історичне фентезі у сетингу вікторіанської Англії” (Заблоцька, 2023). Художня тканина тексту поєднує реалії справжньої Англії з фентезійними. Однак, це роман, який порушує дуже важливі соціальні проблеми – нерівність, колоніалізм, ксенофобія, сексизм тощо. Читач поступово знайомиться з цивілізацією, фундаментом якої виступають два компоненти – срібло та словесні пари з різних мов, які створюють магічний ефект. Уперше читач дізнається про ці “талісмани” від протагоніста: на той момент – маленького китайського хлопця з Кантону (одна з численних колоній Англії), який не розуміє їхньої сутності:

«Йнфулу – срібні талісмани ... Він ніколи не розумів до кінця, що воно таке, а родичі не могли пояснити. Бабуся називала зливки магічними закляттями багатіїв, металевими амулетами з благословенням богів. Мама думала, що в них полонили демонів, яких потім прикликали для виконання наказу господаря» (Кван, 2024, с. 21).

У німецькому перекладі значення талісманів пояснюється так:

“Yinfulu, Silbertalismane ... Er hatte nie herausgefunden, was es mit diesen Barren auf sich hatte, und niemand in seinem Haushalt konnte es ihm erklären. Seine Großmutter nannte sie Zaubersprüche der Reichen, Metallamulette, die den Segen der Götter trugen. Seine Mutter dachte, sie enthielten gefangene Dämonen, die beschworen werden konnten, um die Befehle ihrer Meister auszuführen.” (Kuang, 2023, с. 26).

Уже в цьому першому сприйнятті срібло постає не просто як матеріальний ресурс, а як щось загадкове, чуже й навіть небезпечне – і саме це виразно підкреслює відчуження хлопця, колонізованого суб'єкта, від тих засобів, на яких тримається імперська могутність.

Зачаровані срібні зливки – основа цивілізації Англії та її процвітання. Срібні зливки дають надприродні можливості різного характеру тим об'єктам, у які вони монтуються. Цікаво, що основна надприродна сила пов'язана саме з словом, а не з матеріалом – сріблом. Основою магії є лінгвістика, а точніше – переклад, віднайдення в двох різних мовах пар, що створять чарівний ефект для різних ситуацій (кеби їхатимуть швидше, вода ставатиме чистіше тощо). Відповідно, англійці постійно перебувають у пошуку талановитих перекладачів. Роман демонструє розвиток і становлення такого хлопця, майбутнього перекладача – Робіна Свіфта, якого забрав професор із його рідного дому після смерті матері. Робін – китаець за походженням, але його змушують узяти англійське ім'я та прізвище, оскільки бути китайцем в Англії – означає бути неосвіченим варваром:

“Very good,” said Professor Lovell. “One more thing. It occurs to me you need a name.”

“I have a name,” said the boy. “It's – “

“No, that won't do. No Englishman can pronounce that.” (Kuang, 2022)

Німецький переклад точно передає слова професора та увесь цинізм ситуації, яка ґрунтується на тискові, примушуванні до втрати своєї ідентичності та насильстві над особистістю головного героя. При цьому, навіть у невеликому уривку, виявляються особливості впливу структурованого німецького висловлювання:

“Sehr gut“, sagte Professor Lovell. „Aber eines noch. Mir scheint, du brauchst einen Namen.“

„Ich habe einen Namen“, sagte der Junge. „Ich heiße...“

„Nein, der geht nicht. Kein Engländer wird den aussprechen können.“ (Kuang, 2023: 30).

Висловлювання професора, як бачимо, категоричне, а його поведінка вимагає беззаперечної покори й абсолютного прийняття встановлених правил. Цей момент – перший приклад насилля, що скоює імперія над хлопцем, який ще не здатний це усвідомити. Його не сприймають як людину, індивідуальність, лише як ресурс, що дозволяє імперії розвиватися й

розширювати географічні кордони. Відповідно – досягнувши студентського віку, він опиняється у Вавилоні – вежі в Оксфорді, де готують перекладачів. І чим довше Робін вчиться у Вавилоні, тим краще усвідомлює, яку роль він і його колеги-перекладачі відіграють у підтримці імперських амбіцій Англії та її пануванні у світі. Спочатку він мріє про час, коли зможе зайнятися сріблярством, опанувати закони магії й перетворювати світ навколо, але, як точно вказує Р. Тоума, сюжет роману – це “магічна алегорія структурного гноблення” (Тоума, 2022), і мови у цьому процесі виступають ключовим чинником. Європейські мови через їхню широку розповсюдженість та інтерференції втратили свою ефективність для виготовлення зливків, і тепер найбільший потенціал мають маловідомі або східні мови, тому, наприклад, сам Робін, рідною мовою якого є китайська, отримав стипендію й вчиться безкоштовно, як і його друг Рамі, носій індійської мови, як і Віктуар, що знає креольську. Проте, їхнє безкоштовне навчання – це не меценатство з метою підтримки молодих талантів, а інвестиція в розвиток імперії, якій постійно потрібна “свіжа кров” для своїх лінгвістичних вправ. Поступово Робін починає усвідомлювати не лише власну етичну відповідальність за колоніалістську політику держави, яка тримається на таких, як він, але водночас розуміє і власну силу:

«– Ми їм потрібні, – зачудовано промовив Робін. Було дивно думати про те, що функціонування цілої імперії залежить від усього лише жменьки людей» (Кван, 2024, с. 223).

Ці міркування юнака, раніше заклопотаного лише коректністю й точністю перекладу, маркують важливий момент зміни його внутрішнього стану – усвідомлення власної суб’єктності. І з цього починається його шлях до повстання, де головним інструментом виступатиме мова, і стає зрозумілою повна назва роману, яка звучить “Вавилон або Необхідність насильства (Прихована історія революції перекладачів в Оксфорді)”.

Переклад – це те, чим живуть у Вавилоні, найвищій будівлі в Оксфорді. І це прозора алюзія до біблійної Вавилонської вежі. Професор Плейфейр, згадуючи цей старозавітний сюжет й колізію про розділення прамови на численні мови, каже, звертаючись до студентів:

«Ніколи не забувайте про те, що ви намагаєтесь протидіяти прокляттю Бога» (Кван, 2024, с. 125).

Однак, як і Вавилон у Біблії, який став символом пихатості людства й зазнав нищівного руйнування, так і Оксфордський Вавилон – найбільша гордість цього інтелектуального містечка, врешті-решт буде зруйнований наприкінці роману.

Студенти Вавилону спеціалізуються на перекладознавстві і навіть при знайомстві називають не лише своє ім’я, але обов’язково додають мови, якими володіють, оскільки це виступає такою ж неодмінною характеристикою особистості, як ім’я чи зовнішність. Авторка детально описує будні студентів Вавилону, їхній науковий фанатизм, роботу з першоджерелами, архівами, граматиками тощо. Однак, як слушно зауважує Д. Рабуцці, “історія Вавилону розгортається у контексті визнання того, що архіви є політичними локусами, силовими полями мовного насилля, які не лише відображають, але й уречевлюють владні відносини” (Rabuzzi, 2022). Лінгвістична точність виступає тут важливим інструментом ідеології, тому роман насичений міркуваннями про переклад, його типи, складнощі пошуку відповідників в іншій мові, особливості передачі нюансів чи культурних відмінностей. Філологічна прискіпливість – це питання національної безпеки та економічного домінування у світі. Ось як професор Плейфейр окреслює сутність процесу перекладу:

«... перекладачі не передають повідомлення, а радше переписують оригінал. А в цьому й складність переписування – це теж письмо, а письмо завжди відбиває ідеологію та упередження автора» (Кван, 2024, с. 123).

Найбільш елітний відділ Вавилону – це відділ сріблярства: тут виготовляються срібні зливки із заклинаннями, найцінніший ресурс Оксфорду та найбільш коштовний товар, яким торгують по всьому світу. Зі словом працюють не лише сріблярі, але інші (усні перекладачі, правознавці, літературознавці), викликають подив й навіть легку зневагу: адже, знаючи й розуміючи мови, єдине, на що варто витратити подальші зусилля і що варто робити метою

свого життя – це сріблярство. “Вавилон – це світовий центр перекладу та сріблярства. Ідеальний, утопічний, але лише на перший погляд, світ знань” (Савіна, 2024, с. 325). Як ми побачимо далі, утопія перетвориться на антиутопію.

Завдяки сріблярству, подібному до магії, вибудована ціла цивілізація, що має переваги над іншими: «...сріблярство – це основа функціонального, прогресивного суспільства» (Кван, 2024, с. 98). Проте, виявляється, що у цьому прогресивному суспільстві сріблярство виступає механізмом вилучення та накопичення ресурсів. Срібло із вкарбованими словами – найцінніший ресурс, і англійці ретельно оберігають таємницю його виготовлення та продають в колонії за великі гроші. Це нагадує класичну модель колоніалізму, при якій сировина (мовні навички та лінгвістичні таланти людей з колоній) збирається з периферії імперії, переробляється в метрополії та стає недоступною для самих виробників. Інститут перекладачів у цій системі є ключовим механізмом, що підтримує цю колоніальну політику. Так поступово протагоністу починає відкриватися “темний колоніальний зворотній бік Вавилону” (Schewe, Schuh, 2024, с. 258).

Робін починає замислюватись над тим, чому в Оксфорді перекладають усе англійською, а не іншими мовами? Чому найбільше срібних зливків саме в Британії? Із цими запитаннями він звертається до професора Ловелла: «... мені трохи дивно, що зливками користуються лише британці, якщо саме китайці та індійці забезпечують найважливіші компоненти для їхнього функціонування» (Кван, 2024, с. 134). Але відповіді професора про те, що так працює економіка, що насамперед британці мають необхідну кількість грошей для купівлі срібла не лише не задовольнили Робіна, а й викликали низку інших питань: чому Вавилон не приймає закордонних вчених чи чому не посилає своїх учених з місією допомоги створити центри перекладу в колоніях? Урешті-решт він розуміє, що насправді Вавилон є головною опорою імперії, і Робінові відкривається власна “співучасть у колонізації шляхом наукового пошуку знань” (Schewe, Schuh, 2024, с. 253).

Центральна сюжетна лінія роману пов’язана з бунтом проти подібного світоустрою. Робін дізнається, що існує таємне товариство “Гермес”, яке намагається викрадати зливки з Інституту, аби віддавати їх тим, хто не може собі дозволити купити такі коштовні речі. Робіну це товариство відкривається завдяки його братові Гріффіну, про існування якого він дізнається лише в Оксфорді. Завдяки Гріффіну Робін починає усвідомлювати, що срібло продається насамперед заможним британцям, а також використовується для війн і работоргівлі. «... Лондон є центром великої імперії, яка продовжує розростатись. І Вавилон – найважливіший рушій цього розростання. Вавилон збирає іноземні мови та іноземні таланти так само, як загарбує срібло, і використовує їх задля творення перекладацької магії, що приносить користь Англії і тільки їй. ... Яким чином уся сила іноземних мов зосередилася в Англії? Це не випадковість, а свідомо експлуатація іноземної культури та іноземних ресурсів. Професори люблять удавати, що вежа – це прихисток чистого знання, що вона вища за земні проблеми бізнесу й комерції, але це не так. Вавилон нерозривно переплетений з бізнесом колоніалізму. Він і є цим бізнесом» (Кван, 2024, с. 117). Після цих одкровенень Гріффіна Робін змушений зробити моральний вибір: чи продовжує він служити системі, заснованій на тотальній несправедливості, чи пробує її зламати зсередини?

Нарешті Робін робить свій вибір – починає красти зливки з Вавилону й передавати їх “Гермесу”. Подальші “дії Робіна супроводжуються гнівом, честю й героїзмом. Втілюють аргументи пост- і деколоніалістських мислителів” (Rabuzzi, 2022). Друга розмова з професором Ловеллом остаточно переконує Робіна в тому, що він обрав правильну сторону: “Це неправильно, – розгнівано продовжив Робін. – Егоїстично. Все наше срібло спрямовують багатіям та військовим, витрачають на виготовлення мережива та зброї, а люди тим часом мруть від простих хвороб, які зливки здатні вилікувати. Це неправильно, що ви набираєте студентів з інших країн, щоб вони працювали у вашому перекладацькому центрі, а їхня батьківщина натомість не отримує нічого” (Кван, 2024, с. 286). Аргументи професора про

те, що мови належать усім і що колонії самі могли би розвивати подібні технології, але просто є лінивими й тупими варварами, остаточно переконали юнака в тому, що перебороти цю зверхність, ксенофобію й аморальність неможливо через пояснення, прохання чи реформи, але лише через радикальний розрив, злам, руйнацію. І зробити це можна лише зсередини системи – адже “гвинтики імперії поліруються та вдосконалюються тими ж людьми, яких вона пригнічує” (Castillo, 2024).

Коли Робін погодився виносити зливки з Вавилону – він вже зробив свій моральний вибір, але ціна за нього постійно зростатиме. Так, при одній з крадіжок Робіна підстрелюють, а завдання від таємного товариства стають дедалі більш ризикованими – тепер це вже не просто копіювання текстів чи викрадення срібла, але, наприклад, ховання вибухівки у своїй кімнаті. Згодом виявляється, що й товариші Робіна також працюють на “Гермес”, тому що ненавидять цю несправедливу систему. Так, Рамі обурено вигукує: *“Невже ти думаєш, що я прийшов у Вавилон, бо хотів стати перекладачем на службі королеви? Пташку, я ненавиджу цю країну! Ненавиджу, як вони дивляться на мене. Ненавиджу, коли на винних вечірках я наче тварина на виставці. Мені нестерпна навіть думка про те, що сама моя присутність в Оксфорді – це зрада моєї раси й релігії”* (Кван, 2024, с. 308).

Певний час Робін намагається втриматися між двома світами – світом Вавилону, який тепер вже не виглядає таким ідеалізованим, та світом “Гермесу”, але врешті-решт настає момент, коли він змушений зробити остаточний вибір. Поворотним пунктом у розвитку сюжету стає момент, коли Робін приїжджає як перекладач до рідного Кантону й бачить жахливу правду: Англія не просто збирає ресурси зі своїх колоній, але вбиває їхніх мешканців, прищеплюючи звички на кшталт куріння опіуму. Бажаючи отримати від Китаю срібло, Англія привчає китайців до опіуму, за який вони тепер готові платити будь-яку ціну. Один з англійських чиновників відверто каже: *“...якби це залежало від мене, кожний чоловік, кожна жінка й дитина в цій країні пихкали б опіумним димом, доки вже не змогли б ясно думати”* (Кван, 2024, с. 324). На зауваження Робіна, що це жорстоко, той, не здогадуючись про походження хлопця, продовжує: *«Китайці просто розбецнені, ледачі й легко розвивають залежність. І вже точно не можна звинувачувати Англію у вадах нижчої раси»* (Кван, 2024, с. 325). Робіну не дає спокою думка, що в цьому жахитті є і його доля відповідальності та провини: *“Тієї миті Робін побачив в уяві велику навутину. Бавовна – з Індії до Британії, опіум – з Індії до Китаю, срібло стає чаєм і порцеляною в Китаї, і все знову повертається в Британію. Усе це здається абстрактним – лише категоріями використання, обміну, вартості, – аж раптом усе стає на свої місця й ти починаєш розуміти, в якій навутині живеш і якої експлуатації вимагає твій стиль життя, помічаєш, що над усім цим бовваніє цілий спектр колоніальної праці й колоніального болю”* (Кван, 2024, с. 331). Наслідком цього усвідомлення стає вбивство професора Ловелла, його власного батька (правда про їхні родинні зв’язки також відкрилася Робінові лише в Оксфорді). Убивство оксфордського професора спочатку подається у творі як помста, але після поїздки до Кантону Робін із друзями дізнаються, що Британія планує розпочати війну з Китаєм. І тоді вони вирішують спробувати це зупинити, обравши боротьбу проти імперської машини. Ціна цієї боротьби виявляється дуже високою. Вона розділяє друзів, що роками трималися разом. Летті стає на бік імперії та зраджує своїх товаришів. Вона стріляє у Рамі, найближчого друга Робіна, який стає першою, але не останньою жертвою у цій кривавій нещадній боротьбі. На очах Робіна помирає його рідний брат Гріффін, а згодом – ще багато товаришів по “Гермесу”. Нарешті усе це розколює Оксфорд навпіл. Робін разом із кількома студентами та викладачами Вавилону закриваються в одній з башт. Їхньою головною зброєю стає знання. Вони вирішують, що їхніх перекладацьких навичок може бути достатньо, щоб примусити імперію капітулювати. У ці дні обговорюється питання війни з Китаєм, і основна мета страйкарів на чолі з Робіном – змусити парламент відмовитися від цієї ідеї: *“Ніщо не вийде за стіни Вавилону ... Ми замикаємо срібляцькі інструменти. Припиняємо планове обслуговування міста. Ми чекаємо, доки*

жорна імперії зупиняться, і сподіваємося, що парламент капітулює раніше за нас” (Кван, 2024, с. 491). Цього бунту жменьки перекладачів виявляється достатньо, аби наймогутніша британська цивілізація почала руйнуватися. Кеби на вулицях міста зіштовхуються одне з одним, вода в каналах тхне болотом й нечистотами, нарешті починають падати башти в Оксфорді, позбавлені планового обслуговування перекладачами – адже все це працювало на срібних зливках та перекладі: “Тепер стало ясно, якою мірою Оксфорд залежав від срібла і як без постійної праці перекладацького корпусу, без талантів, приваблених із чужих країв, він одразу ж почав розпадатися. Це показало не просто силу перекладу, а продемонструвало явну залежність британців, що виявилися на подив неспроможними дати раду найпростішим речам, як-от пекти хліб чи безпечно діставатися з одного місця в інше, без слів, украдених з інших країн” (Кван, 2024, с. 507). Страйкарі починають застосовувати усі свої перекладацькі таланти для того, щоб боротися й воювати. “Віктуар зачитувалася французькою дисидентською літературою, тож склала словесну пару *elan – energy*, в якій перше слово мало конотацію виняткового французького революційного запалу: його походження простежувалося до латинського *lancea*, що означає “спис”. Тут переважала асоціація з кидком та рушійною силою, і саме це приховане викривлення в англійському слові *energy* допомагало боєприпасам барикадників летіти далі, краще влучати в ціль та завдавати більшої шкоди, аніж цегла чи бруківка мали б завдати” (Кван, 2024, с. 544).

Нарешті проти страйкарів висувається британська армія, і стає зрозумілим, що їм не вдасться виграти цю війну, просто сидячи в облозі в башті. Тоді Робін пропонує знищити Вавилон, в якому вони перебувають, знищити разом з усіма запасами срібла, що тут накопичені та бібліотекою, яка містить усі граматики з накопиченими століттями перекладацькими парами. Однак, знищити Вавилон вони можуть лише ціною власних життів, що врешті-решт і роблять, вимовляючи останні перекладацькі пари слів, як повинні знищити Вавилон ущент, аби не залишилося жодних матеріалів, які дали б можливість відродити цю несправедливу імперію знову. Можна наголосити, що роман залишає фінал відкритим: Вавилон знищено, але помирають і майже всі герої роману. Знищено основний форпост імперської могутності, але залишилися викладачі й перекладачі, які з часом, певно, зможуть відродити втрачені знання.

III. ВИСНОВКИ

Аналіз роману Р. Ф. Кван дозволяє стверджувати, що авторка здійснює деконструкцію імперського дискурсу через переосмислення сутності перекладацького процесу. Переклад у тексті постає не нейтральним за своєю природою, а таким, що підтримує владні структури, забезпечує механізми домінування. Усвідомлення власної відповідальності у цьому процесі приводить перекладачів до бунту. Якщо спочатку Робін та його друзі бачать сріблярство як вишуканий інтелектуальний пошук, то з часом розуміють, що воно стає ключовою механікою підтримки британського панування у світі та модель, через яку у метрополію викачується найцінніший ресурс – талановиті перекладачі. Роман послідовно руйнує уявлення про перекладача як пасивного посередника, але дедалі чіткіше показує його як ідеолога панівної системи, акцентуючи його етичну відповідальність. Однак, це водночас відкриває і потенції для опору: влада перекладача трансформується в інструмент підризу імперії. При цьому роман показує, як те, що починається як ірраціональна помста (вбивство Робіном професора Ловелла) модифікується в організовану боротьбу проти системи з намаганням повалити її. Для цього перекладачі використовують свої лінгвістичні здібності та досвід, набутий ними у Вавилоні. Образ Вавилону постає як багаторівневий символ. На його буквальне значення у тексті – серцевина Оксфорду, центр сріблярства поступово нашаровуються інші конотації – це осередок експлуатації, де знання постають формою владних відносин, які повинні бути зруйновані. І символічно, що роман завершується руйнуванням Вавилону – так само, як колись був зруйнований його старозавітний “прототип”.

Еволюція головного героя від наївного студента, натхненного новими можливостями, лояльного учасника системи до її критика та руйнівника відображає процес формування постколоніальної свідомості засобами мови. Усвідомлення власної співучасті у функціонуванні імперської машини стає для Робіна та його колег кульмінацією, тією точкою етичного перелому, після якої переклад починає виконувати іншу функцію – функцію спротиву. Показово, що саме ті навички, які були інструментом підпорядкування, перетворюються на засіб боротьби проти імперії. Отже, роман пропонує розглядати лінгвістичні процеси як поле політичної боротьби, де вирішується питання контролю над смислами та ресурсами. У перспективі маємо на меті проаналізувати лексичні та синтаксичні особливості перекладу в рамках імперського дискурсу.

REFERENCES

- Castillo, M. M. (2024). Review: *Babel, or The necessity of violence* by R. F. Kuang. *Acta Victoriana*. <https://actavictoriana.ca/opinions/review-babel-or-the-necessity-of-violence-by-r-f-kuang/>
- Guldentops, K., & Kim, S. (2022). The fantasy story as a merciless laboratory of history: On R. F. Kuang's *Babel, or The necessity of violence*. *Los Angeles Review of Books*. <https://lareviewofbooks.org/article/the-fantasy-story-as-a-merciless-laboratory-of-history-on-r-f-kuangs-babel-or-the-necessity-of-violence/>
- Kolisnichenko, T., Osovska, I., & Tomniuk, L. (2022). Exploring concepts of the English language tourism advertising discourse in pre-pandemic and pandemic times. *East European Journal of Psycholinguistics*, 9 (1), 57–75.
- Kuang, R. F. (2022). *Babel*. Harper Voyager.
- Kuang, R. F. (2023). *Babel* (H. Frank & A. Jordan, Trans.). Eichborn. [In German].
- Kvan, R. (2024). *Vavylon [Babel]* (H. Lytvynenko, Trans.). Kharkiv: Zhorzh. [In Ukrainian].
- Osovska, I. M. (2013). *Suchasnyj nimetskomovnyj simeinyj dyskurs: mentalnyj i verbalnyj resurs [Modern German Family Discourse: mental and verbal resources]*. Chernivtsi: Rodovid.
- Rabuzzi, D. (2022). Translation as oppression and liberation in *Babel*. *Chicago Review of Books*. <https://chireviewofbooks.com/2022/08/25/translation-as-oppression-and-liberation-in-babel/>
- Savyna, A. Yu. (2024). Pereklad yak zasib dominuvannia (na materialy romanu Rebekky Kvan «Vavylon») [Translation as a means of domination (based on Rebecca Kuang's novel *Babel*)]. *Naukovi zapysky. Serii: Filolohichni nauky*, 208, 322–327. <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2024-208-46>
- Schewe, A., & Schuh, M. (2024). Exploring the dark side of dark academia: Postcolonial criticism and genre hybridity in R. F. Kuang's *Babel*. *Literatur in Wissenschaft und Unterricht (Neue Folge)*, (2), 253–274.
- Touma, R. (2022). *Babel: The BookTok sensation that melds dark academia with a post-colonial critique*. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/books/2022/sep/08/babel-the-booktok-sensation-that-melds-dark-academia-with-a-post-colonial-critique>
- Zablotska, O. (2023). Mahiia perekladu: chomu obhovoriuiut novynku «Vavylon. Prykhovana istoriia» vid Rebekky Kvan [The magic of translation: why the new book "Babel. A Hidden History" by Rebecca Kuang is being discussed]. *Suspilne kultura*. <https://suspilne.media/culture/609977-magia-perekladu-ci-varto-citati-novynku-vavylon-prihovana-istoria-vid-rebekki-kvan/>

**LINGUISTIC DECONSTRUCTION OF EMPIRE IN THE NOVEL “BABEL”
OF R. F. KUANG****Iryna MURADHANYAN, Lesia HLADKOSKOK, Zhanna CHERSKA**

The article is devoted to the analysis of R. F. Kuang’s novel Babel within the framework of postcolonial criticism, with a particular focus on rethinking the nature of translation. The relevance of this study is determined both by the work’s recent publication and by its resonance within contemporary European humanities discourse, where issues of colonialism, power, and cultural dependency have gained particular prominence.

The paper examines how translation in the novel transcends the boundaries of a purely linguistic practice and emerges as a key mechanism in the formation and maintenance of the imperial system. It is demonstrated that linguistic resources and translation competencies function as a form of strategic capital that ensures the economic and political dominance of the metropole. Particular attention is paid to the transformation of the image of the translator. At the beginning of the novel, the translator appears as a traditional philologist, focused on semantic nuance; however, over the course of the narrative, this figure evolves into that of a rebel who becomes aware of his role within power structures and seeks to dismantle the system from within. It is argued that such awareness constitutes a precondition for the formation of a critical postcolonial consciousness in the characters.

The article also analyzes the symbolism of Babel as a space of knowledge that simultaneously functions as an instrument of exploitation, where scholarship and translation are inseparable from the colonial project. The symbolic destruction of the Tower of Babel at the novel’s conclusion is interpreted as a radical act of deconstructing both the imperial system and the body of knowledge that sustains it. The evolution of the protagonist is further examined as a process of ethical self-determination culminating in a shift from complicity to resistance. It is shown that in this context translation acquires an ambivalent character: it can both reproduce imperial structures and undermine them.

In conclusion, the novel is interpreted as proposing a view of language as a field of political struggle, where control over both material resources and linguistic meanings is contested.

Keywords: *translation, postcolonialism, imperial discourse, power, resistance.*

Дата надходження до редакції / Submitted: 26.03.2026

Дата прийняття до публікації / Accepted: 11.04.2026